

Naturism nr. 138

17 juni 1939.

Til varamenn i Nobelkomitéen utpekte Stortinget igår to kvinner. Det er ikke for meget sagt, at dette er et skritt i den riktige retning. Vi kjenner ikke disse to kvinner, som skal påta sig fredsprisens varabyrder, men tviler ikke på, at de vil klare sin opgave fortreffelig.

Bondepartiets nye formann, sogneprest Trædal, var innstillet til den ene av disse stillinger. Han nådde bare op til 55 stemmer. Vi kan iallfall i øieblikket ikke tenke oss noe, hr. Trædal vil ta sig mindre nær av. Han falt på meget ærefulle premisser. Man har nemlig opdaget, at hr. Trædal med respekt å melde er nazist — han tilhørte i sin tid en regjering som reiste en såkalt Grønlandssak, og når det européiske demokrati med Sovjet i spissen idag ser tilbake på Grønlandssaken, blir den å stemple som en nazistisk aksjon. Hr. Trædal ligger som han har redet.

Det hele er altså i den skjønneste orden og dertil rent ut sagt en bagatell. Men det er allikevel foregått noe ved denne leilighet, som bør huskes til en annen gang. Ustraffet krenker man ikke de overenskomster mellem partiene som en innstilling gir uttrykk for, selv om det skjer på samlingens siste dag. Bondepartiet hadde gjort Nobelkomitéen den høist ufortjente ære å opstille sin formann til et varamannshverv. Efter avstemningen igår antar vi partiet ikke melder sig oftere til tjeneste når det gjelder den norske Nobelkomité.

Utklipp av: Dagbladet

13/6 - 39

Sm

HARME OVER NOBEL-KOMITEEN

To indignerte innlegg mot valgkomiteens forslag.

Den innstillingen, Stortingets valgkomité har gjort til medlemmer av komiteen for Nobelprisen, har med full rett vakt stor harme i fredsinteresserte kretser. Vi gjengir i dag to innlegg, fra Ursula Jorfald og Per Vogt, som på en overbevisende måte gir uttrykk for forargelsen.

Fredskomite-medlemmer.

Nobelkomiteen er Norges eneste autoritetsinstans med internasjonal anseelse. Den forvalter et legat, som er betrodd landet fordi Alfred Nobel mente at vi forsto hva som kunne kreves av en nasjon på det internasjonale fredsarbeidets område. Og vi har ofte vist at tilliten var velfortjent.

Nå er det igjen slått fast at «fredsarbeidet» i Norge skal skje etter de beste parlamentariske leveregler. Det velges to nye medlemmer av komiteen, og to nye varamenn. Det er fire store partier i Norge, og det velges én høyremann og én sosialist som medlemmer, én bondepartimann og én venstremann som varamenn. Vi senker med velberåd hu hele institusjonens anseelse ned mot det trivielle, det betydningsløse. Skal en måtte gi tyskerne rett i at fredsprisen intet er verd?

Bare se: som midlertidig varamann for dette året er innstilt prost Trædal, en av de mest uforsonlige Grønlandsaktivistene og en mann hvis hele innstilling er så langt fjernet fra den positive fredsarbeiders som råd er. Men, — det var en ledig plass for

en bondepartimann. At prosten er villig, er nesten verre enn at 19 medlemmer av Tingets valgkomité er rede til å innstille ham. Et overbevisende uttrykk for at parlamentarikerne er mer enn villig til å la det gå partipolitikk i fredsarbeidet.

Og hva sier kvinnene? Det er riktig, at kvinner ikke a priori er mer selvskrevet til Nobelkomitémedlemskap enn menn. Men fins det ikke mer velskikkede kvinner enn d'herrer Hambro, Tranmæl, Braadland og Vassbotn? Den største og mest verdifulle innsats for fredsappell, for positivt humanitært arbeid i krigssituasjoner vil komme fra kvinnene. Men i Norge finnes de ikke verdige til å sitte i den forsamlingen som foretar den symbolske handlingen: utdeling av Nobels fredspris.

Det var større garanti for at tildelingen ikke skjedde til makt-politikkens profesjonelle trådtrekere, dersom det satt enkle, «ensidige» og uredde kvinner i komiteen. De er nå likevel nærmere den rene menneskelighet — det en forvillet verden trenger hardest til i dag — enn partiredne mannspolitikere, som sverger til kompromissenes og «de mange hensyns» religion.

Per Vogt.

Nobelkomiteen som belønnings- institutt.

I disse dager har Stortingets valgkomité innstilt til en rekke valg, til arbeidsråd, til kringkasting, til hypotekbank etc., og til — Nobelkomiteen. Alt går greitt og forretningsmessig for seg, og folk blir valt etter dyktighetsprinsippet.

Men strekker nå dette prinsipp til, når det gjelder en så særegen komité som den sist nevnte? Skulle man ikke her måtte gå ut fra, at visse særegne kvali-

re. Når Stortinget ønsker å hedre en mann, ikke for hans fredsarbeid men for hans innsats i partipolitikken, da velges han inn i Nobelkomiteen. Har han attpåtil vært i Genève i en eller annen misjon, blir saken enda klarere. Derved har det uhyrlige kunnet skje, at militære, ja til og med Grønlandsaktivister, er blitt valt inn i Nobels fredskomite. Større kan vel ikke utglidningen bli.

Jeg vil i denne forbindelse henlede almenhetens oppmerksomhet på et blad, som kommer ut her i vårt eget land, men som for fulle seil går inn for de tyske raseteorier og ut fra dem prøver å tilsvine noen av våre fremste og beste menn i norsk politikk i dag. Dette organ, som heter «Ragnarok», har virkelig oppnådd å få som medarbeidere til sitt siste nummer mange bra menn, og jeg undres på om de ble glad, hvis de leste spissartiklene i samme nummer. For det er jo et gammelt ord som sier: «Si meg hvem du omgås» etc.

I dette nummer skriver også Nobelkomitémedlemmet Birger Braadland.

Nobel etterlot seg ytterst lite angående retningslinjene for forvaltningen av sin storstilte gave til menneskeheten. Angående fredsprisen forlanger han bare: 1) At mottageren må ha arbeidet mest eller best for folkenes forbrødring, 2. eller må ha minsket stående arméer eller 3. fått i stand fredskongresser. Man skulle da anta, at de som blir satt til å utføre vervet på de her gitte betingelser også skulle være besjelet av den samme ånd og tankegang, med andre ord at de er aktivt arbeidende fredsvenner. Men ikke én av dem som i dag sitter i komiteen eller som nå er foreslått, fyller dette det elementære krav til medlemmene. Vi har f. eks. en rektor Olden, som i hele sitt liv er gått inn for de idéer, testamentet gir uttrykk for. Men han kommer ikke på tale. Han er nemlig ikke politiker, følgelig er det ingen grunn til å hedre ham med dette verv.

To indignerte innlegg mot valgkomiteens forslag.

Den innstillingen, Stortingets valgkomité har gjort til medlemmer av komitéen for Nobelprisen, har med full rett vakt stor harme i fredsinteresserte kretser. Vi gjengir i dag to innlegg, fra Ursula Jorfald og Per Vogt, som på en overbevisende måte gir uttrykk for forargelsen.

Fredskomite-medlemmer.

Nobelkomitéen er Norges eneste autoritetsinstans med internasjonal anseelse. Den forvalter et legat, som er betrodd landet fordi Alfred Nobel mente at vi forsto hva som kunne kreves av en nasjon på det internasjonale fredsarbeidets område. Og vi har ofte vist at tilliten var velfortjent.

Nå er det igjen slått fast at «fredsarbeidet» i Norge skal skje etter de beste parlamentariske leveregler. Det velges nye medlemmer av komitéen, og to nye varamenn. Det er fire store partier i Norge, og det velges én høyremann og én sosialist som medlemmer, én bondepartimann og én venstremann som varamenn. Vi senker med velberåd hu hele institusjonens anseelse ned mot det trivielle, det betydningsløse. Skal en måtte gi tyskerne rett i at fredsprisen intet er verd?

Bare se: som midlertidig varamann for dette året er innstilt prost Trædal, en av de mest uforsonlige Grønlandsaktivistene og en mann hvis hele innstilling er så langt fjernet fra den positive fredsarbeiders som råd er. Men, — det var en ledig plass for

en bondepartimann. At prosten er villig, er nesten verre enn at 19 medlemmer av Tingets valgkomité er rede til å innstille ham. Et overbevisende uttrykk for at parlamentarikerne er mer enn villig til å la det gå partipolitikk i fredsarbeidet.

Og hva sier kvinnene? Det er riktig, at kvinner ikke a priori er mer selvsikre til Nobelkomitémedlemskap enn menn. Men fins det ikke mer velskikkede kvinner enn d'herrer Hambro, Tranmæl, Braadland og Vassbotn? Den største og mest verdifulle innsats for fredsappell, for positivt humanitært arbeid i krigssituasjoner vil komme fra kvinnene. Men i Norge finnes de ikke verdige til å sitte i den forsamlingen som foretar den symbolske handlingen: utdeling av Nobels fredspris.

Det var større garanti for at tildelingen ikke skjedde til makt-politikkens profesjonelle trådtrekkere, dersom det satt enkle, «ensidige» og uredde kvinner i komitéen. De er nå likevel nærmere den rene menneskelighet — det en forvillet verden trenger hardest til i dag — enn partiredne mannspolitikere, som sverger til kompromissenes og «de mange hensyns» religion.

Per Vogt.

Nobelkomitéen som belønnings- institutt.

I disse dager har Stortingets valgkomité innstilt til en rekke valg, til arbeidsråd, til kringkasting, til hypotekbank etc., og til — Nobelkomitéen. Alt går greitt og forretningsmessig for seg, og folk blir valt etter dyktighetsprinsippet.

Men strekker nå dette prinsipp til, når det gjelder en så særegen komité som den sist nevnte? Skulle man ikke her måtte gå ut fra, at visse særegne kvalifikasjoner og ikke bare all round dyktighet måtte til for å bli valt?

Valgkomitéen var i de første årene fullt oppmerksom på dette, men det krav at vedkommande først og fremst måtte være en fremragende fredsarbeider, det synes ettersom årene gikk å være blitt skjøvet mer og mer i bakgrunnen, og i stedet er komitéen gått over til å bli et slags belønningsinstitutt for politike-

re. Når Stortinget ønsker å hedre en mann, ikke for hans fredsarbeid men for hans innsats i partipolitikken, da velges han inn i Nobelkomitéen. Har han attpåtil vært i Genève i en eller annen misjon, blir saken enda klarere. Derved har det uhyrlige kunnet skje, at militære, ja til og med Grønlandsaktivister, er blitt valt inn i Nobels fredskomite. Større kan vel ikke utglidningen bli.

Jeg vil i denne forbindelse henlede almenhetens oppmerksomhet på et blad, som kommer ut her i vårt eget land, men som for fulle seil går inn for de tyske raseteorier og ut fra dem prøver å tilsvine noen av våre fremste og beste menn i norsk politikk i dag. Dette organ, som heter «Ragnarok», har virkelig oppnådd å få som medarbeidere til sitt siste nummer mange bra menn, og jeg undres på om de ble glad, hvis de leste spissartiklene i samme nummer. For det er jo et gammelt ord som sier: «Si meg hvem du omgås» etc.

I dette nummer skriver også Nobelkomitémedlemmet Birger Braadland.

Nobel etterlot seg ytterst lite angående retningslinjene for forvaltningen av sin storstilte gave til menneskeheten. Angående fredsprisen forlanger han bare: 1) At mottageren må ha arbeidet mest eller best for folkenes forbrødring, 2. eller må ha minsket stående arméer eller 3. fått i stand fredskongresser. Man skulle da anta, at de som blir satt til å utføre vervet på de her gitte betingelser også skulle være besjelet av den samme ånd og tankegang, med andre ord at de er aktivt arbeidende fredsvenner. Men ikke én av dem som i dag sitter i komitéen eller som nå er foreslått, fyller dette det elementære krav til medlemmene. Vi har f. eks. en rektor Olden, som i hele sitt liv er gått inn for de idéer, testamentet gir uttrykk for. Men han kommer ikke på tale. Han er nemlig ikke politiker, følgelig er det ingen grunn til å hedre ham med dette verv.

Men det at valget til Nobelkomitéen er sunket ned til å bli en slags partibelønning, det står i den mest skrikende strid med den edle testators ønske og mening, og vil ikke Stortinget ta hensyn til dette, men ture videre fram på den avvei det er slått inn på, så får velgerne våkne og ta affære. For her gjelder det virkelig Norges skam eller heder.

Ursula Jorfald.

'Tidens Tegn' m. 255
2 Nov. 1937.

Hvem får fred

En lang rekke kjente navn foreslått.

Nansenbyrået sannsynlig favoritt.

Efterdønninger av Ossietzkysaken i Tyskland.

I midten av denne måned trer Nobelkomiteen sammen for å drøfte kandidatene til årets prisutdeling. Komiteen består nu av professor Stang, skibsreder Bernhard Hanssen, dr. Chr. Lange, direktør Jahn og utenriksminister Koht. Etter det som hendte ifjor ved striden om Ossietzky deltar ikke Koht i selve prisutdelingen så lenge han fungerer som utenriksminister. Det blir derfor hans varamann, forhen-
værende utenriksminister Braadland som kommer til å delta ved årets prisutdeling.

Fristen for innlevering av forslag innløp den 31. januar i år. De forslag som er kommet siden kan der ikke etter statuttene tas hensyn til.

Der gikk i sin tid rykter om at Eden var foreslått og at han hadde de beste chancer til Nobelprisen. Etter hvad vi erfarer kan ikke hans navn få noen realitet i denne forbindelse da han ikke er foreslått. Det er derimot hans indiske antagonist Gandhi; men da dette forslag i sin tid blev offentliggjort blev selv Arbeiderbladets redaktør, hr. Tranmæl, så engstelig for nye komplikasjoner med en stormakt — Norge har fått svi dyktig for Ossietzky-affæren — at han tok avstand fra Gandhi-kandidaturet. Vi må da gå ut fra at ikke regjeringspartiet, som forrige gang, griper aktivt inn i prisutdelingen og forsøker å foresere frem en kandidat som har et spesielt partipolitisk tilsnitt, eller

søker å ramme en fremmed nasjons indrepolitikk. — De store internasjonale kvinneorganisasjoner har foreslått Lady Aberdeen og der er sikkert meget godt å si om dette navn. Tidligere er det bare to kvinner om har fått prisen: Bertha von Suttner og Jane Adams. De andre navn som er bragt i forslag skal være Coudenhove-Kalergi, Pan-Europa-bevegelsens skaper, speidersjefen Baden-Powell, og den siden uminnelige tider foreslåtte borgermester Lindhagen.

Blandt institusjoner er Nansenbyrået foreslått, og det skulde vi tro i år må bli favoritten. Det var sterkt på tale ifjor og det var bare den ulykksalige Ossietzky-strid som ødela chancene. Det skulde derfor ligge nokså nær å tro at Nobelkomiteen i år vil samle sig om Nansenbyrået og dets menneskekjærlige og for freden velsignelsesrike virke.

Om hvordan efterdønningene av Ossietzkysaken fremdeles går i Tyskland taler følgende telegram som vi igår mottok fra Berlin:

I forbindelse med den tidligere bestemmelse om at ingen tysk statsborger for fremtiden må motta Nobelprisen har rikskultusministeren idag utstedt en forordning om at heller ingen tysk kunstner eller videnkapsmann må delta i forslag til kandidater til Nobelprisen. En tysk statsborger som fra utenlandsk side blir stillet i forslag eller bare mottar en opfordring til å uttale sig i anledning av en annens kandidatur, må fra nu av ikke under noen omstendigheter svare på en slik henvendelse.

prisen i år?

*Dagbladet nr. 213
14 Sept. 1937.*

GANDHI

Den eneste verdige kandidat til årets fredspris.

Forslaget om at Mahatma Gandhi nå endelig må få Nobels fredspris har fått sterk tilslutning på mange hold.

Av fremtredende menn som har uttalt sig til fordel for ham er: Romain Rolland, George Lansbury, domprost Sheppard, Henrik Pontoppidan, samt Karin Michaelis m. fl. «Hvem skulde ha Nobels fredspris», sier Romain Rolland, «om ikke Indias Kristus, Mahatma Gandhi».

— — — Ingen andre verdige motkandidater er kommet frem. Ihvertfall ingen av en klasse som tåler sammenligning med Gandhi. På saklig og virkelig pasifistisk grunnlag er det ikke mulig å komme utenom Gandhi ved prisutdelingen i år. Samtidig er det eneste moment som kunde tale mot tildelingen nå bortfalt.

Efter mottagelsen av fjorårets tildeling vilde det kanskje ha vært forståelig om Nobelkomiteen av misforstått hensyn til England kunde ha kviet sig for

å gi Gandhi fredsprisen, men i det siste halvår er jo stillingen i India blitt meget vesentlig endret.

Kongresspartiet som til å begynne med boikottet deltagelse i provinsregjeringen under den nye India act, til tross for partiets overveldende seier ved valgene, har jo senere forlatt dette standpunkt og har nå ledelsen i en rekke provinsregjeringer, som samarbeider med centralregjeringen og visekongen i løsningen av de praktiske opgaver og særlig når det gjelder bedringen av landbefolkningens kår. Gandhi har hatt flere vennskapelige konferanser med visekongen om disse og andre spørsmål.

Hvis Nobelkomiteen nå beslutter sig til å gi Gandhi fredsprisen, vil dette så langt fra å kunne bli lagt ut som noen fornærmelse mot England, tvert imot bli hilst med glede på de fleste hold og sikkert bidra til å fremme den nuværende gunstige utvikling i India til beste for det indiske folk og for hele verden.

CHITRA

'Aftenposten' nr. 380
3 august 1937.

Ossietzky har full rådighet over sin Nobelpris.

Og kan reise til utlandet, hvis han
selv ønsker det.

Fra Aftenpostens korrespondent.

Berlin, 2. august.

Nobelpristageren Carl von Ossietzky mottok idag en delegasjon av utenlandske journalister. Besøket fant sted i nærvær av en av propagandadepartementets ledende embedsmenn og en representant for statspolitiet. Som grunn for deres

nærvær blev det oppgitt at de skulde beskytte Ossietzky i tilfelle av at hans uttalelser blev fordreiet av journalistene. Ossietzky befinner sig for tiden på et sanatorium i Niederschönhausen nord for Berlin. Han erklærte at han hadde sin fulle frihet til å gå på kafeer og more sig hvor han vilde. Nobelprisen var, efter hvad han sa, innbetalt i en bank og han kunde disponere pengene efter ønske innenfor landets grenser. Han interesserte sig ikke mere for politikk, men fremholdt dog at han fremdeles hadde den samme pacifistiske overbevisning. Ossietzky gav inntrykk av å være meget syk, mens hans læge påstod at hans tilstand i det siste hadde bedret sig på grunn av en bestrålingskur med elektriske kortbølger. Lægen tilføjet at han ikke vilde legge Ossietzky nogen hindringer i veien hvis han ønsket å ta et kurophold i Schweiz. Men patienten hadde, efter hvad lægen påstod, frivillig erklært at han ikke vilde forlate Tyskland.

Afleveringen nr. 641

20 Des 1933

Til Knut Hamsun.

At de fikk høre din stemme,
at husbond var hjemme,
og omstreiferbanden blev sagt
med det kategoriske imperativs makt
den fikk tokke sig unda gården! —
— så nu hylar hele horden —
at de slik fikk høre din stemme
gårdens sønner aldri skal dig glemme.

H. Devold.

Norske forfattere og åndsfriheten.

Av
ingeniørgeolog ROLF MARSTRANDER.

Hr. redaktør!

En haug norske forfattere av begge kjønn angriper Hamsun i åndsfrihetens navn fordi han mener, at en mann, der i en tid da det gjelder liv og død, sviker sitt folk og sitt land, han er en skitt fyr.

Det er ethvert renslig menneskes selvfølgelig standpunkt.

Hamsun er også blitt angrepet av det allestedskaklende yrkeskvinnekor i Oslo, men så kakler også disse kvinner bare man sier pip-pip til dem.

Kjernen i denne forfatterfylking er en liten pågående klikk av kommunistlitterater, resten er troverdige, trauste og naive skribenter, der som vanlig er lokket ut på glattis av sine langt mer begavede og konspirerende feller.

Litteratenes angrep er et ganske usedvanlig dokument; det vidner om hvilken begrepsforvirring og hvilket hykleri der hersker innen norsk åndsliv idag. Det forkynner med banal patos at all diktningens verdi er betinget av at den er uttrykk for ånd og at en forfatter eo ipso skal hevde den første og beste snøffels uavkortede rett til å søke å forgifte et folks sjel, bare det hele kan kamoufleres som idealitet og ånd: litteratur.

Dere er strålende, gode herrer! Men dere er forøvrig, i parentes bemerket, selv et bevis for at „diktning“ også kan være behersket av det allerkjødeligste kjøtt, av undertrykt, betendt erotikk.

I åndsfrihetens navn!

Det er dette som er humbugen, det er dette som er skinhelligheten, det er dette som er denne grenseløse uforanskammethet mot oss som disse åndelige sypiker og lappesko-makere henvender sig til.

Hvad har disse menn og kvinner å skulle ha sagt om åndsfrihet!

Omtrent 50 prosent av dem er gamle og nyomvendte representanter for den rødeste åndstvang og åndsterror, personer som roper på åndsfrihetens hellige navn når det gjelder deres egen og deres parts rett til „uavkortet“ på alle felter å

få drive sitt oppløsningsarbeid i vårt folk, men som kynisk og ved alle midler søker å kvele meninger fra den motsatte leir.

Det er disse herrer som roper på åndsfrihet, disse herrer som, fikk de den fulle makt over liv og død i dette land som deres åndsfeller før i Russland, i Finland og i Ungarn, ikke alene vilde drepe alle opposisjonsytringer, men også utslette opposisjonen selv av de levendes antall, hvis den blev for besværlig. Så var de iallfall kvitt den slags åndsliv. Og der er mange slags åndsliv, der er liv av himmel og liv av helvede, og hvilket skal seire beror på hvem der har makten, det har marxistene først av alle belært oss om.

At dette er så vet alle.

Det er historien om fårene og ulvene i fåreklær om igjen. Men fårene er de andre 50 prosent av forfatterne plus gamle Thiis, det vet også alle.

A Dere gudsord fra landet, Dere greenhorns, I gudbenådede diktere fra Lille-Trangvik — gå hjem og trekk dynen over Dere.

Vi er luktende lei Deres åndsliv.

Rolf Marstrander.

Tiden Tegn nr. 291.

14 Des. 1935.

Hamsun—Ossietzky.

Undertegnede norske forfattere mener at all diktnings verdi og livsrett i siste instans beror på at den er et uttrykk for ånd, og at forfatterne derfor, uansett deres holdning til dagens og tidens stridsspørsmål, må hevde åndsfrihetens prinsipp uavkortet.

Med all vår beundring for Knut Hamsuns diktning må vi derfor uttale vår beklagelse over at den mest berømte blandt nulevende norske forfattere, fri, velhavende og i en-

hver henseende betrygget, går til angrep på en mann som sitter i tysk konsentrasjonsleir ene og alene fordi han har hatt sine meningers ubetingede mot og med sitt liv har gått inn for dem. Vi beklager at Knut Hamsun finner det tilbørlig å ta til orde mot en forsvarsløs og målbundet fange til fordel for et enemektig politisk styre, som har drevet eliten av tyske forfattere, Hamsuns kallsfeller, i landflyktighet.

Nini Roll Anker. Lars Berg. Johan Borgen. Oskar Braaten. Georg Brochmann. Sigurd Christiansen. Olav Duun. Peter Egge. Kristian Elster. Johan Falkberget. Paul Gjesdahl. Nordahl Grieg. Ingeborg Refling Hagen. Hans Helberg. Sigurd Hoel. Eugenia Kielland. Helge Krog. Gunnar Larsen. Andreas Markusson. Regine Normann. Fredrik Paasche. Fredrik Parelius. Gunnar Reiss-Andersen. Nils Johan Rud. Einar Skavlan. Rolf Stenersen. Rolv Thesen. Jens Thlis. Sigrid Undset. Aslaug Vaa. Nils Collett Vogt. Arnulf Øverland.